

Činnost Finančního analytického útvaru v roce 2009

Finanční analytický útvar Ministerstva financí je součástí celosvětové sítě tzv. „finančních zpravodajských jednotek“, zřízených za účelem boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu. Vedle toho je současně i koordinátorem uplatňování mezinárodních sankcí, přijatých za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu, k jejichž dodržování je Česká republika zavázána na základě členství v Organizaci spojených národů. Jeho činnost se řídí zejména zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „AML zákon“), a zákonem č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí (dále jen „sankční zákon“).

Hlavní činnosti útvaru lze rozdělit následovně:

- příjem oznámení o podezřelých obchodech a jejich prošetřování
- kontrolní činnost
- vnitrostátní koordinace provádění mezinárodních sankcí
- mezinárodní spolupráce
- legislativní činnost a metodika
- informační technologie a bezpečnost útvaru.

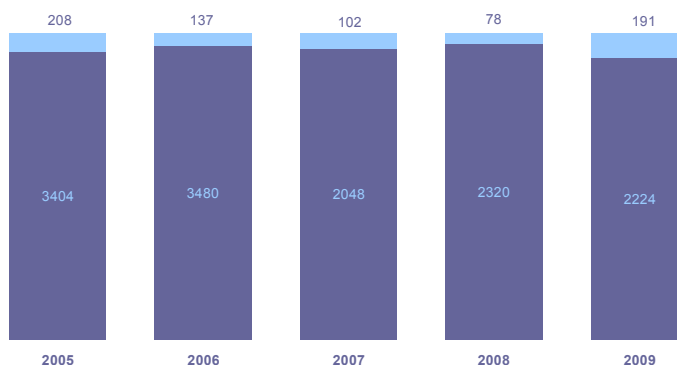
Další důležitou, byť dočasnou činností, bylo v první polovině roku zajišťování úkolů souvisejících s předsednictvím ČR v Radě EU v rozsahu působnosti útvaru.

Šetření podezřelých obchodů

1.

Stěžejní náplní činnosti útvaru je příjem a šetření oznámení o podezřelých obchodech (dále jen „OPO“), která postupují tzv. povinné osoby, ale i dalších podnětů od různých subjektů. Vývoj přijatých OPO a podaných trestních oznámení za posledních pět let dokumentuje tato tabulka:

	2005	2006	2007	2008	2009
Přijato OPO	3404	3480	2048	2320	2224
Podáno trestních oznámení	208	137	102	78	191

Hlavními důvody zvýšeného množství podaných trestních oznámení v roce 2009 byl značný nárůst trestné činnosti páchané s využitím sítě Internet, zejména zneužitím systému internetového bankovníctví (tzv. phishing), nebo jejich vylákáním pod příslibem následně nerealizovaného plnění.

Z celkového počtu 191 podaných trestních oznámení, byl v 57 případech realizován zákonný institut „Odklad splnění příkazu klienta“ a zajištěn objem finančních prostředků ve výši cca 192 mil. Kč (z toho cca 10 mil. Kč v případě trestné činnosti páchané prostřednictvím sítě Internet).

FAÚ v souladu se svým zákonným oprávněním předal v loňském roce orgánům daňové a celní správy celkem 182 podnětů k šetření, přičemž v roce předcházejícím jich bylo 135.

Mezi nejčastější charakteristické znaky podezřelých obchodů, které byly v roce 2009 předmětem OPO, lze zařadit:

- vklady v hotovosti následované jejich okamžitými výběry nebo převody na jiné účty
- přečerpávání prostředků z účtů společností na soukromé účty
- podvodné převody pomocí internetového bankovníctví vesměs na nově založené účty
- transakce bez zřejmého ekonomického, věcného nebo zákonného důvodu pro danou transakci nebo jejího vztahu k běžným obchodním aktivitám klienta
- pohyby na účtech zjevně neodpovídající povaze nebo rozsahu podnikatelské činnosti klienta nebo jeho majetkovým poměrům
- doposud dlouhodobě pasivní účty náhle vykazující bez zřetelného důvodu značnou aktivitu
- příkaz k převodu vysoké částky do nebo ze zahraničí, zejména do rizikových zemí a do tzv. daňových rájů.

Vedle šetření OPO analytický úsek útvaru také zpracovával informace pro partnerské jednotky v zahraničí (viz níže oddíl Mezinárodní spolupráce), Policii ČR a NBÚ. Od NBÚ FAÚ obdržel 227 žádostí, od Policie ČR 236 žádostí, přičemž každá z doručených žádostí obligatorně obsahovala požadavek na lustraci v evidencích FAÚ od jedné až po desítky fyzických osob či právnických subjektů.

Kontrolní činnost, boj proti financování terorismu a vnitrostátní koordinace při provádění mezinárodních sankcí

2.

Kontrola

Vzhledem k nově účinnému AML zákonu (od 1. 9. 2008) se kontrolní činnost útvaru po celý rok 2009 soustředila především na kontrolu systémů vnitřních zásad (dále jen „SVZ“). Doručení SVZ na FAÚ ukládá některým typům povinných osob AML zákon (např. banky, spořitelny a úvěrní družstva, směnárny atd.). Útvar takto v průběhu roku 2009 obdržel celkem 317 SVZ. Za stejné období bylo vyřízeno celkem 233 SVZ. Kontrolu těchto interních dokumentů jednotlivých povinných osob FAÚ prováděl z kapacitních důvodů výhradně korespondenční formou. Vedle toho FAÚ obdržel celkem 112 oznámení o určení, resp. o změnách v určení tzv. kontaktních osob. Ve sledovaném období nebyla provedena žádná kontrola na místě.

Při výkonu kontrolní činnosti FAÚ spolupracoval především s Českou národní bankou (dále jen „ČNB“) jako kontrolním a dozorovým orgánem nad částí finančního sektoru. Součinnost FAÚ poskytoval jak ve fázi příprav kontrol ČNB, tak ve fázi po jejich ukončení, při vyřizování podnětů ČNB vycházejících ze závěrů kontrol. FAÚ vedl správní řízení s jednou bankou pro porušení povinností uložených AML zákonem. V roce 2009 útvar neuložil žádnou pokutu.

Oblast koordinace při uplatňování mezinárodních sankcí

Z pozice vnitrostátního koordinátora při provádění mezinárodních sankcí FAÚ spolupracoval především v konkrétních řešených případech podezření na porušování mezinárodních sankcí s orgány odpovědnými za provádění mezinárodních sankcí. V průběhu roku 2009 to bylo především s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, se Státním úřadem pro jadernou bezpečnost, s Ministerstvem průmyslu a obchodu (Licenční správou) a s celní správou. Do této spolupráce byly zapojeny i instituce, jichž se provádění mezinárodních sankcí přímo dotklo, např. banky, vysoké školy, vědecká pracoviště Akademie věd ČR atd. Nejvýraznějším výsledkem FAÚ v této oblasti bylo přijetí opatření k zabránění poskytování zakázané technické pomoci Korejské lidově demokratické republice a Íránu.

V roce 2009 FAÚ nevedl žádné správní řízení pro porušení mezinárodních sankcí.

Oblast boje proti financování terorismu

V této oblasti i v roce 2009 FAÚ pokračoval ve spolupráci mj. s Velvyslanectvím USA v Praze, které průběžně FAÚ informuje o opatřeních přijímaných v USA v rámci boje proti terorismu (a zejména jeho financování) vůči konkrétním subjektům. Tato upozornění, resp. varování před činností některých konkrétních osob a hnutí FAÚ dále zprostředkovává prostřednictvím profesních komor a sdružení jednotlivým subjektům finančního sektoru v ČR.

O aktuálních nejzávažnějších změnách v oblasti mezinárodních sankcí a boje proti financování terorismu útvar dále informoval širokou veřejnost i odbornou obec zejména formou zveřejňování informací na internetových stránkách FAÚ.

Mezinárodní spolupráce

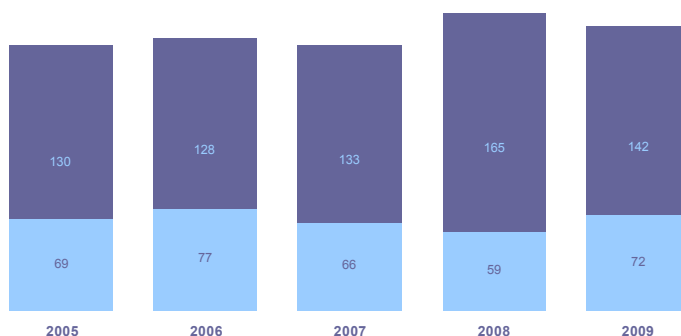
3.

Výměna informací

Při šetření podezřelých obchodů FAÚ pokračoval ve spolupráci se zahraničními orgány se stejnou věcnou příslušností v rámci mezinárodní výměny informací o subjektech podezřelých z legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. V několika případech vedl šetření podezřelého obchodu i na základě informací zaslaných zahraničními zpravodajskými jednotkami.

Vývoj počtu dožádání do a ze zahraničí:

	2005	2006	2007	2008	2009
Zaslané do zahraničí	69	77	66	59	72
Přijaté ze zahraničí	130	128	133	165	142

Finanční analytický útvar se aktivně podílel na činnosti řady mezinárodních orgánů a organizací, např. Výbor Moneyval (PC-R-EV) Rady Evropy, Egmontská skupina, Výbor pro prevenci praní peněz a financování terorismu při EK, Platforma evropských zpravodajských finančních jednotek apod.

České předsednictví

Během Českého předsednictví zajišťoval FAÚ předsedání sankční formaci pracovní podskupiny Radů pro vnější vztahy (RELEX). Na základě návrhů zástupců útvaru se sankční formace zaměřila výhradně na praktické uplatňování mezinárodních sankcí a na rozdíl od předchozích předsednictví se nekladl důraz na politické aspekty sankcí. Projednávána byla především problematika zlepšení výměny informací, nastavení mechanismů vzájemné spolupráce, posilování právní jistoty formou případových studií, stanovení minimálních požadavků na obsah internetových stránek národních odpovědných úřadů pro mezinárodní sankce.

Organizačně náročnou akcí bylo zajištění konference EU - USA k financování terorismu pro více než 100 účastníků z USA, Evropské unie a dalších států a institucí, která se uskutečnila v květnu 2009 v Praze. FAÚ byl garantem akce jak po stránce obsahové, tak také jejího organizačního zajištění. Na základě návrhů FAÚ se podařilo dosáhnout v programu konference zařazení nových, dosud na tomto fóru neprojednávaných témat jako např. převody peněz, neziskové organizace a rizikovost nových platebních metod. Poprvé a přitom konstruktivně byla diskutována některá dosud citlivá témata spolupráce EU a USA v předmětné oblasti. O správnosti zvoleného přístupu i obsahu semináře svědčí skutečnost, že španělské předsednictví chce při pořádání další konference postupovat obdobně.

Zástupci FAÚ rovněž vystoupili na konferenci spolupořádané Radou EU a Radou pro spolupráci zemí Perského zálivu (GCC) k problematice boje proti financování terorismu.

Legislativní a metodická činnost

4.

Legislativa boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

V průběhu roku 2009 byly přijaty tři dílčí změny zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu:

- zákon č. 227/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech (účinnost od 1. 7. 2010) a zákon č. 281/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím daňového řádu (účinnost od 1. 1. 2011); změny jsou pouze formální, a

- zákon č. 285/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku (účinnost od 1. 11. 2009), který mimo formálních změn opravil i chybu v § 8 odst. 2 písm. b) – při identifikaci klienta - právnické osoby se zaznamenávají (m.j.) identifikační údaje právnické osoby, která je vůči klientovi *ovládající osobou* (nikoli skutečným majitelem).

Legislativa mezinárodních sankcí

V návaznosti na změnu seznamu „vnitroevropských“ osob podezřelých z terorismu ve Společném postoji Rady 2001/931/SZBP, o uplatnění zvláštních opatření k boji proti terorismu, FAÚ zpracoval a předložil návrh novely nařízení vlády č. 210/2008 Sb., k provedení zvláštních opatření k boji proti terorismu, který byl přijat jako nařízení vlády č. 88/2009 Sb., s účinností od 1. 4. 2009.

Metodika

V průběhu roku byla poskytována zejména preventivní odborná pomoc soukromému sektoru – podnikům exportujícím do rizikových oblastí a zúčastněným bankám; nedošlo tak k žádnému porušení mezinárodních sankcí. Průběžně byly poskytovány konzultace a stanoviska k výkladu českých i evropských právních předpisů pro oblasti praní peněz, financování terorismu a mezinárodních sankcí.

Písemně bylo zpracováno více než 80 výkladových stanovisek, přičemž zobecnění nejčastějších je průběžně zveřejňováno na internetových stránkách FAÚ.

Počátkem roku byl ve vydavatelství C.H.Beck vydán komentář k zákonu č. 253/2008 Sb. a souvisejícím předpisům (autoři Bártová/Tvrký). Dále bylo publikováno několik článků v odborných časopisech, např. Bankovníctví či Právní rádce k problematice praní špinavých peněz, financování terorismu a mezinárodních sankcí. V průběhu roku byla uskutečněna řada přednášek pro odbornou veřejnost, například pro Českou leasingovou a finanční asociaci, Policejní akademii Praha, Živnostenský odbor MPO, Svaz českých a moravských bytových družstev, Českou asociaci pojišťoven, Českou bankovní asociaci či Justiční akademii MSp.

Povolování výjimek podle § 34 zákona č. 253/2008 Sb.

V roce 2009 bylo vydáno 98 rozhodnutí o povolení výjimky podle § 34 zákona č. 253/2008 Sb., přičemž u 7 případů byla výjimka povolena na dobu určitou. V devíti dalších případech bylo řízení o povolení výjimky zastaveno, a to zejména například z důvodu vzetí žádosti zpět či bezpředmětnosti žádosti. U většiny zahájených řízení o povolení výjimky ministerstvo muselo vyzvat žadatele k doplnění původní žádosti, čímž se doba některých řízení prodloužila a vyřízení některých žádostí tak přechází i do následujícího roku. Vzhledem k problému neúplných či chybných žádostí bylo na internetových stránkách FAÚ již v průběhu roku 2009 zveřejněno stanovisko k náležitostem podání žádosti o povolení předmětné výjimky.

Informační technologie a bezpečnost útvaru

5.

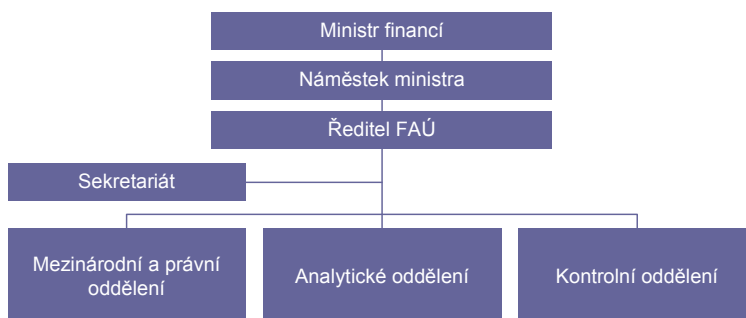
V průběhu roku 2009 byl na FAÚ realizován projekt „elektronického oběhu dokumentů - DMS“, aby mohl být plně využíván od 1. 1. 2010. Cílem tohoto projektu je zefektivnění administrativního procesu uvnitř FAÚ, vytvoření uceleného pohledu na rozpracovanou písemnou agendu a zabezpečení přístupu k informacím zpracovávaných útvarem pro potřeby auditu. Vzhledem k tomu, že projekt je hrazen ze tří čtvrtin z prostředků Evropské unie, proběhla realizace v relativně krátké době.

Během roku bylo připravováno využití komunikačního systému MoneyWeb pro výměnu informací mezi FAÚ a územními finančními orgány, k jehož zprovoznění dojde začátkem roku 2010.

Změna organizační struktury

6.

Na základě analýzy efektivnosti činnosti FAÚ bylo ve druhé polovině roku 2009 rozhodnuto o jeho vnitřní restrukturalizaci. S ohledem na potřebu vykonávat všechny činnosti v plném rozsahu působnosti se stávajícím počtem zaměstnanců bylo třeba některé činnosti útvaru racionalizovat a některé vnitřně přerozdělit. Jako neefektivní se jevílo provádění analytické činnosti ve dvou odděleních, zahrnutí problematiky mezinárodní a problematiky výpočetní techniky do jednoho oddělení; jako nedostatečné se jevíly dosavadní personální podmínky pro výkon kontroly povinných osob, které prakticky vylučovaly provádění kontrol na místě.

V rámci změny organizační struktury byla jednak veškerá analytická činnost soustředěna do jednoho oddělení, v jehož rámci byl současně nově vytvořen referát Sběr a zpracování dat, problematiky mezinárodní a právní bude v rámci útvaru zastřešovat jedno oddělení a bylo vytvořeno samostatné oddělení kontrolní.

Hlavní úkoly FAÚ pro nejbližší období

7.

- nadále zvyšovat efektivitu šetření OPO
- zintenzivnění kontrolní činnosti včetně provádění kontrol povinných osob na místě
- rozvoj nových informačních technologií pro analytickou činnost
- komplexní zajištění podkladů a součinnosti příslušných státních orgánů pro hodnocení pokroku v ČR v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu výborem Moneyval.

V Praze dne 11.února 2010

JUDr. Milan Cícer
ředitel